

ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
KHOA KINH TẾ HỌC
BỘ MÔN KINH TẾ HỌC VI MÔ
Chủ biên: PGS. TS. VŨ KIM DŨNG

GIÁO TRÌNH
NGUYÊN LÝ
KINH TẾ HỌC VI MÔ

NGUYÊN
C LIỆU

1

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - XÃ HỘI

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
KHOA KINH TẾ HỌC

Chủ biên: PGS.TS. VŨ KIM DŨNG

GIÁO TRÌNH
NGUYÊN LÝ
KINH TẾ HỌC VI MÔ

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG XÃ HỘI
NĂM 2009

LỜI GIỚI THIỆU

Kinh tế học vi mô là một bộ phận của kinh tế học nghiên cứu các quyết định kinh tế của các thành viên kinh tế trong nền kinh tế thị trường. Môn học này đã được giảng dạy tại các trường kinh tế ở Việt Nam vào đầu thập kỷ 90.

Theo khung chương trình mới của Bộ Giáo dục và Đào tạo, môn học Kinh tế học vi mô được thực hiện với thời gian là 120 tiết bao gồm 2 phần cho các chuyên ngành kinh tế. Bộ môn Kinh tế vi mô giới thiệu **Giáo trình Nguyên lý kinh tế học vi mô** dành cho chuyên ngành kinh tế ở giai đoạn một.

Cuốn sách bao gồm 8 chương, trình bày các nguyên lý chung nhất của Kinh tế học vi mô nhằm trang bị các nội dung cơ bản về môn học. Cuốn sách được biên soạn dựa vào các tài liệu về nguyên lý kinh tế nổi tiếng trên thế giới, do PGS.TS Vũ Kim Dũng làm chủ biên và tập thể tác giả tham gia bao gồm:

Biên soạn các chương I, II, VI:

PGS. TS. Vũ Kim Dũng

Biên soạn chương III:

ThS. Hồ Đình Bảo

Biên soạn các chương IV, V:

PGS. TS. Phạm Văn Minh

Biên soạn chương VII:

PGS.TS. Cao Thúy Xiêm

ThS. Hoàng Thúy Nga

Biên soạn chương VIII:

TS. Đinh Thiện Đức

TS. Nguyễn Thị Thu

Mỗi chương bắt đầu từ phần lý thuyết, sau đó là phần tóm tắt nội dung và cuối cùng là các thuật ngữ then chốt bằng tiếng Việt và tiếng Anh nhằm giúp người học hiểu các thuật ngữ khi tham khảo tài liệu nước ngoài. Tập thể tác giả hy vọng cuốn sách này sẽ mang đến các kiến thức bổ ích cho người học.

Trong quá trình biên soạn, tập thể tác giả nhận được sự giúp đỡ quý báu của Ban Giám hiệu, của Khoa Kinh tế học và đặc biệt là sự đóng góp của các giáo viên thuộc Bộ môn Kinh tế vi mô. Tập thể tác giả cảm ơn Nhà xuất bản Lao động Xã hội đã tạo điều kiện thuận lợi cho việc xuất bản cuốn sách này.

Mặc dù có nhiều cố gắng nhưng chắc chắn cuốn sách sẽ còn những khiếm khuyết và thiếu sót. Chúng tôi hoan nghênh mọi góp ý để cuốn sách được hoàn thiện hơn.

Thay mặt các tác giả

PGS.TS Vũ Kim Dũng

Trưởng Khoa Kinh tế học

CHƯƠNG I

TỔNG QUAN VỀ KINH TẾ HỌC

Chương này giới thiệu tổng quan về kinh tế học nói chung và hai bộ phận cơ bản của nó là kinh tế học vi mô và kinh tế học vĩ mô. Mục đích chính của chương là giới thiệu vấn đề khan hiếm – một thực tế kinh tế của mọi xã hội và cách thức giải quyết vấn đề đó trong các cơ chế kinh tế khác nhau. Ngoài ra, chương này cũng giới thiệu các quy luật kinh tế chủ yếu tác động tới việc ra quyết định lựa chọn của các thành viên kinh tế.

I. GIỚI THIỆU TỔNG QUAN VỀ KINH TẾ HỌC

1. Kinh tế học và nền kinh tế

Nền kinh tế thế giới đã chứng kiến sự phát triển vô cùng mạnh mẽ trong suốt thế kỷ qua. Giá trị của cải và sự phong phú của hàng hoá và dịch vụ đã tăng lên rất nhiều. Có rất nhiều quốc gia trở nên rất giàu có. Tuy nhiên còn nhiều quốc gia khác lại rất nghèo. Nhưng một thực tế kinh tế luôn tồn tại ở mọi nơi và mọi lúc đó là sự khan hiếm. Sự khan hiếm là việc xã hội với các nguồn lực hữu hạn không thể thoả mãn tất cả mọi nhu cầu vô hạn và ngày càng tăng của con

người. Kinh tế học giúp chúng ta hiểu về cách giải quyết vấn đề khan hiếm đó trong các cơ chế kinh tế khác nhau.

Kinh tế học là môn khoa học giúp cho con người hiểu về cách thức vận hành của nền kinh tế nói chung và cách thức ứng xử của từng thành viên tham gia vào nền kinh tế nói riêng.

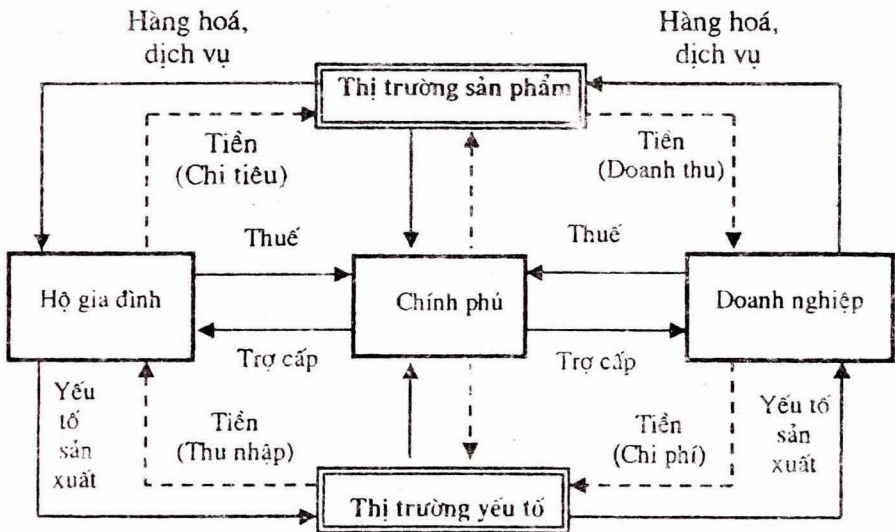
Nền kinh tế là một cơ chế phân bổ các nguồn lực khan hiếm cho các mục đích sử dụng khác nhau. Cơ chế này nhằm giải quyết ba vấn đề kinh tế cơ bản:

- Sản xuất cái gì?
- Sản xuất như thế nào?
- Sản xuất cho ai?

Để hiểu được cơ chế hoạt động của nền kinh tế chúng ta sẽ trừu tượng hoá thực tế và xây dựng một mô hình đơn giản hoá về nền kinh tế. Nền kinh tế bao gồm các bộ phận hợp thành và sự tương tác giữa chúng với nhau. Các bộ phận hợp thành nền kinh tế là người ra quyết định bao gồm hộ gia đình, doanh nghiệp và chính phủ. Các thành viên này tương tác với nhau theo các cơ chế phối hợp khác nhau.

Trong mô hình kinh tế này, các thành viên kinh tế tương tác với nhau trên hai thị trường đó là thị trường sản phẩm và thị trường yếu tố sản xuất.

Tham gia vào thị trường sản phẩm, các hộ gia đình chi tiêu thu nhập của mình để đổi lấy hàng hoá hoặc dịch vụ cần thiết do các doanh nghiệp sản xuất. Tham gia vào thị trường yếu tố sản xuất, các hộ gia đình cung cấp các nguồn lực như lao động, đất đai và vốn cho các doanh nghiệp để đổi lấy thu nhập mà các doanh nghiệp trả cho việc sử dụng các nguồn lực đó.

Hình 1.1 Mô hình nền kinh tế

Các doanh nghiệp tham gia vào hai thị trường đó để mua hoặc thuê các yếu tố sản xuất cần thiết để tạo ra các hàng hoá và dịch vụ mà người tiêu dùng mong muốn. Chính phủ tham gia vào hai thị trường này để

cung cấp các hàng hoá, dịch vụ mà xã hội mong muốn mà thị trường không sản xuất một cách hiệu quả. Đó thường là các hàng hoá công cộng và các hàng hoá liên quan đến an ninh quốc phòng... Ngoài ra chính phủ còn điều tiết thu nhập thông qua thuế và các chương trình trợ cấp.

Mỗi thành viên khi tham gia vào nền kinh tế đều có những mục tiêu và hạn chế khác nhau. Hộ gia đình mong muốn tối đa hoá lợi ích dựa trên lượng thu nhập của mình, doanh nghiệp tối đa hoá lợi nhuận căn cứ trên ràng buộc về nguồn lực sản xuất và chính phủ tối đa hoá phúc lợi xã hội dựa trên lượng ngân sách mà mình có.

Cơ chế phối hợp là cơ chế phối hợp sự lựa chọn của các thành viên kinh tế với nhau. Chúng ta biết tới các loại cơ chế cơ bản là:

- Cơ chế mệnh lệnh.
- Cơ chế thị trường.
- Cơ chế hỗn hợp.

Trong cơ chế mệnh lệnh (cơ chế kế hoạch hoá tập trung) ba vấn đề kinh tế cơ bản do chính phủ quyết định. Còn trong cơ chế thị trường, các vấn đề kinh tế cơ bản do thị trường (cung-cầu) xác định. Trong cơ chế hỗn hợp, cả chính phủ và thị trường đều tham gia giải quyết các vấn đề kinh tế cơ bản. Hiện nay các nước đều áp dụng cơ chế hỗn hợp để giải quyết các vấn đề kinh tế